

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТУРИЗМОЛОГІЯ»

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр
спеціальності 8.14010301 – «Туризмознавство»)

Програма та робоча програма навчальної дисципліни «Туризмологія» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр спеціальності 8.14010301-«Туризмознавство») / Харк. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. В. В. Абрамов. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. –23 с.

Укладач: доцент В. В. Абрамов

Рецензент: д. е. н., проф. І. М. Писаревський

Рекомендовано кафедрою «Туризм: готельно господарство» протокол засідання №1 від 28 серпня 2012р.

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП	4
1 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни «Туризмологія».....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (модулю).....	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована навчальна література.....	6
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни.....	7
2 РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	9
2.2. Кваліфікаційні вимоги до студентів.....	10
2.3. Тематичний план навчальної дисципліни.....	10
2.4. Зміст навчальної дисципліни (модуля «Туризмологія») за змістовними модулями та темами.....	11
2.5. План лекцій.....	13
2.6. Плани практичних та семінарських занять.....	15
2.7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	17
2.8. Самостійна робота студентів.....	17
2.9. Індивідуально-консультативна робота.....	19
2.10. Методики активізації процесу навчання.....	19
2.11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів.....	21
2.12. Інформаційно-методичне забезпечення.....	21
2.12.1. Основна література.....	21
2.12.2. Додаткова література.....	22

ВСТУП

Метою курсу «Туризмологія» є узагальнення накопичених знань в період вивчення туризмознавчих дисциплін, створення цілісної уяви про туризм як соціальний інститут, як певну форму природно-суспільного буття та життєдіяльності людини, що подорожує.

В у загальному вигляді спецкурс туризмології покликаний:

- визначити сутність теорії туризму як інноваційної наукової соціоекономічної та гуманітарної дисципліни;
- розкрити у понятійний спосіб основні смислові значення туризму, ознайомити з його словниково-категоріальним апаратом;
- систематизувати наукові підходи до розуміння феномену туризму, з'ясувати генезу та еволюцію туризмологічного знання, визначити зміст основних туризмологічних концепцій;
- осмислити структуру туризмологічного знання, його систему архітекτονіну, органічну узгодженість всіх частин;
- з'ясувати функції туризмологічного знання, його суспільне «призначення»;
- виявити діалектику зв'язків між теорією та практикою туристської діяльності.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни «Туризмологія»

1.1.1. Метою вивчення дисципліни «Туризмологія» є узагальнення накопичених знань в період вивчення туристознавчих дисциплін, створення цілісної уяви про туризм як соціальний інститут, як певну форму природно-суспільного буття та життєдіяльності людини, що подорожує.

1.1.2. Предмет вивчення дисципліни є:

- визначення сутності теорії туризму як наукової соціоекономічної та гуманітарної дисципліни;
- розкриття понятійного, категоріального апарату та основних смислових значень туризму;
- систематизація наукових підходів до розуміння феномену туризму, з'ясування генезу та еволюції туризмологічного знання, визначення змісту основних туризмологічних концепцій;
- осмислення структури туризмологічного знання, його системної архітекτονіки, органічної узгодженості всіх частин;
- з'ясування функцій туризмологічного знання, його суспільного «призначення»;
- виявлення діалектики зв'язків між теорією та практикою туристської діяльності.

1.1.3. Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Психологія Філософія Географія туризму Соціологія Етика і естетика Історія туризму Соціальні технології	Переддипломна практика Дипломне проектування

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни (модулю)

«Туризмологія»

2,5 кредити ECTS / 90 годин

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Туризмологія як соціогуманітарна наука (1 кредит / 36 годин)

- Туризм як соціогуманітарна наука.
- Генеза туризмологічного значення.
- Теорико-методологічні складові туризмології.

- Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології

Змістовий модуль (ЗМ) 1.2 Супутні дисципліни туризмології (1,5 кредиту / 54 годин)

- Історія та антропологія туризму.
- Географія туризму.
- Соціологія туризму.
- Культурологія туризму.
- Психологія та етика туризму.
- Педагогіка туризму.
- Праксеологія туризму.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння (за рівнем сформованості) та знання	Сфера діяльності	Функції діяльності у виробничій сфері
Вміти аналізувати міжнародний та вітчизняний досвід культурного впливу туризму на місцевий етнос	Соціально-виробнича	Проектувальна
Працювати з фіксованою інформацією, з відповідною літературою про особливості становлення туристської економіки	Соціально-виробнича	Організаційна
Володіти методами культурології для поширення туристської галузі	Соціально-виробнича	Проектувальна
Використовувати знання при формуванні економічного механізму й економічної стратегії туристських підприємств	Соціально-виробнича	Проектувальна
Використовувати знання при проведенні тестування споживачів турпродукту	Соціально-виробнича	Виконавча

1.4. Рекомендована навчальна література

1. Абрамов В.В., Тонкошкур М.В. Історія туризму: Підручник; Харк. нац. акад. міськ. гос-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 294 с.
2. Биржаков М.Б. Введение в туризм. – Изд. 9-е, переработанное и доп. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 516с.
3. Быстров С.А., Воронцова М.Г. Туризм : макроэкономика и микроэкономика. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 464 с.
4. Гезгала Ян. Туризм в народном хозяйстве. Пер. с польск. М.: Прогресс, 1974. – 212 с.
5. Довженко Г.П., Довженко Е.Г. Развитие научных исследований туристской деятельности в России (1930 – 2011 гг.). Электронное учебное пособие. – Ростов Н/Д, 2010. – Свидетельство о регистрации электронного ресурса № 15890. Пособие размещено на сайте. Режим доступа: (<http://genndiy-dolzhenko.ru>)

6. Зорин И.В. Феномен туризма; изб. соч. М.: Наука, 2005. – 552 с.
7. Зорин И.В. Туристика: Монографія/ И.В. Зорин В.А. Квартальнов. – М.: Советский спорт. 2001. – 288 с.
8. Етика: Навч. посіб. / В.О. Лозовой, М.І. Панов, О.А. Стасевська; За ред. проф. В.О. Лозового. – К.: Юрінком інтер, 2007. – 224 с.
9. Квартальнов В.А. Теория и практика туризма; Ученик. – М.: «Финансы и статистика», 2003. – 672 с.
10. Котарбинский Тадеуш. Трактат о хорошей работе. Пер. с польск. М.: «Экономика», 1975. – 271 с.
11. Лукашевич О.Н. Психология туризма; концептуальное определение. Монография. / Оксана Лукашевич. – Киев: Издательство КУТЕП. 2004. – 228 с.
12. Лукашевич М. П. Соціологія туризму: Курс лекцій/ М. П. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор. Передм. В. К. Федорченко.-Ужгород: Мистецька лінія, 2008.-340с.
13. Любіцева О.О., Бабарицька В.К. Туризмознавство: вступ до фаху: підручник. - К.: Київський університет, 2008. – 450 с.
14. Морозов В.Л. Взаимодействие туризма со смежными отраслями в национальной экономике. – М: ТЕИС, 2004. – 192 с.
15. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Ніка – Центр. 2005. – 316 с.
16. Правовое обеспечение международного туризма: Учебно-практическое пособие. / Автор проекта и исполнитель: Жарков Г. Н. – К.: Кондор, 2004. – 486 с.
17. Романов Ю.И. Культурология. – СПб.: Питер, 2009. – 208 с.
18. Романов М.В. Справочник по этикету для бизнесменов, туристов и отправляющихся в гости за рубеж. – К.: Либра, 1994. – 121 с.
19. Темный Ю.В., Темная Л.Р. Экономика туризма: Учебник. – М.: Советский спорт, 2003. – 416 с.
20. Томилов В.В. Культура предпринимательства. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. - 368 с., ил. (Серия «Учебник для вузов»).
21. Туризмологія (теорія туризму). Навчально-методичний посібник зі спецкурсу. / Пазенюк В.С., Федорченко В.К., Кручек О.А., Мініч І.М. – К.: КУТЕП, 2010. – 70 с.
22. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: науково-навчальне видання. – К.: КУТЕП, 2008. -825 с.
23. Уваров В.Д., Борисов К.Г. Международные туристские организации: Справочник. – М.: Международные отношения, 1990. – 288 с.
24. Федорченко В.К., Фоменко Н.А., Скрипник М.І., Цехмістрові Г.Р. Педагогіка туризму. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 296 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни Туризмологія

Мета: узагальнення теоретичних знань з туризму, як специфічний соціально-економічний та культурний інститут, ефективна форма народної дипломатії та життєдіяльності людини, що порожує.

Предмет: визначає сутність теорії туризму; розкриває основні смислові значення туризму, та ознайомлює з його категоріальним апаратом;

систематизує наукові підходи до розуміння феномену туризму, з'ясовує генезу та еволюцію туризмологічної науки; визначає зміст основних туризмологічних концепцій, які впливають на соціально-економічний розвиток країни; виявляє діалектику зв'язків між теорією та практикою туристської діяльності

Модуль 1. Туризмologia

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Туризмologia як соціогуманітарна наука.

(ЗМ) 1.2 Супутні дисципліни туризмologii.

Annotation of the program of educational discipline «Turizmologiya»

The aim: generalization of theoretical knowledge about tourism, as a specific socioeconomic and cultural institute, an effective form of public diplomacy and life of a man who travels.

Subject: defines the essence of the theory of tourism; reveals fundamental importance of tourism and acquaints with its categorical apparatus, organizes scientific approaches of understanding the phenomenon of tourism; finds the genesis and evolution of tourism science; determines the content of the basic tourism concepts, affecting the socio-economic development of the country; reveals the dialectic connections between theory and practice of tourist activity.

Module 1. Turizmologiya.

A comprehensive module (SM) 1.1 Turizmologiya as a sociohumanitarian science.

(SM) 1.2 Related disciplines to turizmologiya

Аннотация программы учебной дисциплины «Туризмologia».

Цель: обобщение теоретических знаний о туризме, как специфичном социально-экономическом и культурном институте, эффективной форме народной дипломатии и жизнедеятельности человека, который путешествует.

Предмет: определяет сущность теории туризма; раскрывает основное значение туризма и знакомит с его категориальным аппаратом; систематизирует научные подходы к пониманию феномена туризма; выясняет генезис и эволюцию туризмологической науки; определяет содержание основных туризмологических концепций, влияющих на социально-экономическое развитие страны; выявляет диалектику связей между теорией и практикой туристской деятельности.

Модуль 1. Туризмologia.

Содержательный модуль (СМ) 1.1 Туризмologia как социогуманитарная наука.

(СМ) 1.2. Сопутствующие дисциплины туризмologii.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОНМС України на базі освітньо-професійної програми підготовки магістра, розробленої КУТЕП

2.1. Структура навчальної дисципліни «Туризмологія»

Таблиця 2.1 – Структура навчальної дисципліни

Характеристика дисципліни: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних до ECTS – 2.5: У тому числі модулів - 1	Шифр та назва напрямку: 140103 ТУРИЗМ	Нормативна – МПП – 1.1 Рік підготовки: 5 Семестр: 9
Кількість годин: Усього – 90 годин За змістовними модулями: ЗМ 1 _ 36 годин ЗМ 2 – 54 години	Шифр назви спеціальності 8.14010301 «Туризмознавство» (за видами)	Лекцій: кількість годин – 12 Практичні (семінарські): Кількість годин – 24 Самостійна робота: Кількість годин – 54
Кількість тижнів викладання дисципліни – 11 Кількість годин за тиждень - 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю - іспит

Розподіл обсягу навчальної роботи студента видами навчальної роботи приведені в таблиці 2.2

Таблиця 2.2. – Розподіл обсягу навчальної роботи студента видами навчальної роботи

(за робочими навчальними планами денної форми навчання)

Спеціальність, спеціалізація, (шифр, аббревіатура)	Усього кредит / годин	Семестр (и)	Години									
			Аудиторні	у тому числі			Самостійна робота	у тому числі			Іспити(семестр)	Залік (семестр)
				Лекції	Практичні семінари	Лабораторні		Контрольна робота	КП / КР	РГР		
8.14010301 ТУР	2,5 / 90	9	36	12	24	-	54	-	-	-	9	-

Форма підсумкового контролю: іспит

Загальна кількість кредитів до ECTS – 2,5, дисципліна складається з двох змістових модулів.

Кількість годин вивчення дисципліни за змістовими модулями:

Змістовий модуль 1.1 Туризмологія як соціогуманітарна наука (1 кредит / 36 годин)

Змістовий модуль 1.2 Супутні дисципліни туризмології (1,5 кредиту / 54 години)

2.2. Кваліфікаційні вимоги до студентів

Туризмологія є нормативною дисципліною.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- Компоненти туризмологічної теорії.
- Генезу та складові туризмологічного знання.
- Етапи становлення науки про туризм.

Студент повинен вміти використовувати й розуміти:

- Теорії розвитку туризму та розуміти сутність туризму як соціокультурного явища.
- Принципи філософського тлумачення явища «туризм», філософського підґрунтя подорожей, мотивації туристів.
- Особливості становлення туристської економіки, а також економіки туризму, як систему наук та прикладний інструментарій формування економічного механізму й економічної стратегії туристських підприємств.
- Міжнародний та вітчизняний досвід культурного впливу туризму на місцевий етнос.
- Педагогіку туризму.
- Соціологію туризму та її значення в розвитку суспільства, людини в ньому.
- Психологію та етику подорожан, психологію сучасної людини «viatoz», етику та крос культурні особливості туристського обмінів.
- Історію виникнення системи та поширення туристської індустрії.
- Географію, гармонічний розвиток і природокористування в туризмі, екологію туризму.

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОНМС України на базі освітньо-професійної підготовки бакалавра.

2.3. Тематичний план навчальної дисципліни

При вивченні дисципліни «Туризмологія» студент має ознайомитися з Програмою дисципліни, з її структурою, змістом та обсягом кожного змістового модуля, формами та методами навчання, з усіма видами та методами контролю знань та методичне оцінювання цих знань з самого початку вивчення дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни «Туризмологія» складається з одного модуля, який логічно пов'язує два змістових модуля за змістом та взаємозв'язаними. Навчальний процес здійснюється у таких формах: лекційні, практичні (семінарські) заняття, самостійна робота студента, контрольні заходи. Структура залікового кредиту початкової дисципліни наведена у табл.

2.3

**Таблиця 2.3 – Структура залікового кредиту початкової дисципліни
«Туризмологія»**

Тема	Кількість годин			
	Лекції	Практичні заняття	Індивідуальна робота (РГР)	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1. «ТУРИЗМОЛОГІЯ» (2,5 кредиту / 90 годин)				
Змістовий модуль 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука (1 кредит / 36 годин)				
Тема 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука	1			2
Тема 2. Генеза туризмологічного значення	1	4	О - 22,1 Д - 13,7	8
Тема 3. Теоретико-методологічні складові туризмології	2	2	О - 2,16 Д - 6,3,22	6
Тема 4. Філософія туризму як методологічна та концепту-альна основа туризмології	2	2	ОС - 15 Д - 14,5	6
Разом годин за ЗМ 1	6	8		22
Змістовий модуль 2. Супутні дисципліни туризмології (1,5 кредиту / 54 години)				
Тема 5. Історія та антропологія туризму	1	3	ОС - 1 Д - 7,17,6	3
Тема 6. Географія туризму	1	3	О - 1,6 Д - 23	3
Тема 7. Соціологія туризму	1	2	ОС - 12 Д - 14,6	4
Тема 8. Культурологія туризму	1	2	ОС - 18 Д - 21,8,19	5
Тема 9. Психологія та етика туризму	1	2	ОС - 11 Д - 8,6	5
Тема 10. Педагогіка туризму	0,5	2	ОС - 24 Д - 7	6
Тема 11. Праксеологія туризму	0,5	2	ОС - 10 Д - 4	6
Разом годин за ЗМ 2	6	16		32
Всього годин	12	24		54

2.4. Зміст навчальної дисципліни «Туризмології» за змістовими модулями та темами.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.1 Туризмологія як соціогуманітарна наука

Тема 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука.

Основні теорії розвитку туризму. Актуалізація потреби створення теорії туризму: широкомасштабність туристської діяльності, необхідність наукового підходу до вирішення нагальних завдань туристської галузі, забезпечення високої економічної і соціальної ефективності туризму. Теоретико-методологічні засади туризмології. Кореляційне співвідношення теорії і

практики туризму, виявлення зв'язків туризму з економікою, географією, культурою, соціологією, психологією тощо.

Об'єкт, предмет і суб'єкт туризмології їх сутність і взаємовідношення.

Тема 2. Генеза туризмологічного значення

Осмислення феномену подорожей в процесі становлення туризмологічного знання.

Перші узагальнення подорожей в античній філософії (Фалас, Солон, Піфагор, Платон, Анахарсіс, Прокл). Сутність, характер подорожей в епоху Середньовіччя, їх інтерпретація у теологічних вченнях Св. Августина і Фоми Аквінського. Виникнення туризму в Новий Час як організованої, специфічної форми подорожей. Ф. Бекон «Про подорожі».

Становлення науки про туризм. Перший період – до індустріальний – два накопичення знань про туризм та їх раціональне узагальнення. Другий період (два етапи) – індустріальний - виникнення наукових знань про туризм (два етапи); перший етап (друга половина XIX ст..) – створення туризмологічних моделей розвитку туризму, розробка туристської термінології; другий етап (з початку XX ст.) – виникнення національних туризмознавчих шкіл: австрійської, німецької, англійської, датської, швейцарської, французької, американської, польської, болгарської, колишньої Югославії (белградська школа) – початок створення теорії туризму. Заснування міжнародних, наукових і громадських організацій. Міжнародна академія туризму; Міжнародний центр по вивченню проблем туризму, Всесвітня туристська організація та інші. Розвиток туризмологічного знання в Росії, СРСР та країнах СНГ. Українська туризмологічна школа.

Тема 3. Теоретико-методологічні складові туризмології

Понятійний апарат туризмології, її тезаурус. Сутність системоформуючих категорій туризмології: «подорож», «подорожани», «дестинація», «рекреаційні ресурси», «туристський продукт», «тур» та ін. Принципи, методи та функції туризмології. Туризмологічна проблемологія. Туризм як чинник сталого розвитку суспільства. Складова туризмологічного знання.

Тема 4. Філософія туризму як методологічна концептуальна основа туризмології

Феноменологічна, герменевтична, антропологічна, аксеологічна особливості філософського розуміння та інтерпретації феномену туризму. Ключові слова: «філософія туризму», «туристських простір», «туризм як «життєвий світ людини», «антропологічне значення подорожей», «комунікативна культура», «туристські екзистенціали: «зустріч», «вибір», «свобода», «відповідальність», «антиномії туристської діяльності».

Гуманізація туризму як чинник гармонії відносин людини з довкіллям. Аксіологічний аспект цінності туристської діяльності.

Змістовий модуль (ЗМ) 1.2. Супутні дисципліни туризмології

Тема 5. Історія та антропологія туризму

Антропологія мандрів та подорожей. Філософське тлумачення антропології туризму. Туристські товари та товари народних промислів як наслідки антропогенезу.

Тема 6. Географія туризму

Територіальна організація туризму, принципи розміщення туристських ресурсів, туристського районування. Туристське споживання природних ресурсів. Принципи сталого (гармонійного) розвитку туризму.

Архітектурно-містобудівна організація відпочинку і туризму як форма облаштованості туристської інфраструктури.

Тема 7. Соціологія туризму

Проблеми мотивації туристської діяльності. Структура соціології туризму. Туризм як соціокультурний інститут. Соціологічні аспекти дослідження туризму.

Тема 8. Культурологія туризму

Засоби, методи та механізми закріплення культурозначущої інформації в практиці туристської діяльності. Формування комунікативної культури, культури спілкування, взаємоповаги, толерантності особистості засобами туризму.

Тема 9. Психологія та етика туризму

Місце психології та етики туризму в туризмологічному знанні. Психологія в процесі туристської діяльності. Психологічні проблеми управління сферою туризму. Етичні виміри туризму.

Тема 10. Педагогіка туризму

Проблеми формування особистості засобами виховання, навчання і розвитку у контексті гуманітарно-соціальних функцій туризму.

Тема 11. Праксеологія туризму

Праксеологія туризму як наукове осмислення туристських практик. Праксеологічні принципи туризму.

Економіка туризму. Інститут гостинності як чинники праксеологічного знання. Менеджмент та маркетинг туризму. Правові аспекти туризмознавства.

Фізіологія людини подорожуючої (обстеження туристів, адекватність їх організму труднощам туристських заходів).

Екологія навколишнього середовища як чинник активації туристів.

2.5.Плани лекцій

Лекція 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука.

Тема 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука.

Основні теорії розвитку туризму. Актуалізація потреби створення теорії туризму: широкомасштабність тур діяльності, необхідність наукового підходу до вирішення нагальних завдань туристської галузі, забезпечення високої економічної і соціальної ефективності туризму.

Кореляційне співвідношення теорії і практики туризму.

Об'єкт, предмет: суб'єкт туризмології їх сутність і взаємовідношення

Тема 2. Генеза туризмологічного значення.

Осмислення феномену подорожей в процесі становлення туризмологічного знання.

Перші узагальнення подорожей в античній філософії (Фалес, Солонтаїн)

Сутність, характер подорожей в епоху Середньовіччя, їх інтерпретація у теологічних вченнях Св. Августина і Фоми Аквінського.

Виникнення туризму у Новий Час як організованої, специфічної форми подорожей Ф. Бекон «Про подорожі.»

Становлення науки про туризм. Перший період – до індустріальний - два накопичення знань про туризм та їх національне узагальнення. Другий період(два етапи) – індустріальний - виникнення наукових знань про туризм(два етапи) і перший етап (друга половина ХІХст.)-створення туризмологічних моделей розвитку туризму, розробка туристської термінології; другий етап(з початку ХХ ст..) - виникнення національних туризмознавчих шкіл.

Заснування міжнародних, наукових і громадських організацій.

Лекція 2. Теоретико- методологічні складові туризмології.

Тема 3. Теоретико- методологічні складові туризмології.

Понятійний апарат туризмології, її тезаурус. Сутність системоформуючих категорій туризмології: «подорож», «подорожани», «дестинація», «рекреаційні ресурси», «туристський продукт», «тур» та ін.

Принципи методи та функції туризмології. Туризмологічна проблемологія. Складові туризмологічного знання.

Лекція 3. Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології.

Тема 4. Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології.

Феноменологічна, герменевтична, антропологічна, аксеологічні особливості філософського розуміння та інтерпретації феномену туризму.

Ключові слова: «філософія туризму», «туристський простір», «туризм як «життєвий світ» людини», «антропологічне значення подорожей», «комунікативна культура», «туристські екзистенціали: «зустріч», «вибір», «свобода», «відповідальність», «антимонії туристської діяльності»».

Лекція 4. Історія, антропологія та географія туризму.

Тема 5. Історія та антропологія туризму.

Антропологія мандрів та подорожей. Філософське тлумачення антропології туризму.

Тема 6. Географія туризму.

Територіальна організація туризму, принципи розміщення туристських ресурсів. Принципи сталого (гармонійного) розвитку туризму.

Лекція 5. Соціологія та культурологія туризму.

Тема 7. Соціологія туризму.

Проблеми мотивації туристської діяльності. Структура соціології туризму. Туризм як соціокультурний і інститут.

Тема 8. Культурологія туризму.

Засоби, методи та механізми закріплення культурозначущої інформації в практиці туристської діяльності.

Формування культури спілкування, взаємоповаги.

Лекція 6. Психологія, етика, педагогіка, праксеологія туризму.

Тема 9. Психологія та етика туризму.

Місце психології та етики туризму в туризмологічному знанні. Психологія в процесі туристської діяльності. Етичні виміри туризму.

Тема 10. Педагогіка туризму.

Проблема формування особистості засобами виховання і навчання.

Тема 11. Практиологія туризму.

Практиологія туризму як наукове осмислення туристських практик. Практиологічні принципи туризму.

Економіка туризму. Інститут гостинності як чинники практиологічного знання. Менеджмент та маркетинг туризму.

Правові аспекти туризмознавства.

2.6. Плани семінарських занять

Семінарське (практичне) заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання. Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямованого на формування вмінь та навичок виконання певних видів роботи, а саме проведення аналізу та проведення обґрунтованих висновків щодо напрямків діяльності туристської самодіяльної організації. У процесі проведення практичного заняття організується дискусія навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів, а також проблемні питання, відповідь на які має бути знайдена у ході обговорення. У процесі проведення практичного заняття студенти самостійно або у малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, аналізують ситуаційні вправи (кейси).

Наприкінці заняття з метою виявлення ступеня засвоєння матеріалу викладачем проводиться перевірка роботи, яку виконували студенти, та підведення підсумків з виставленням відповідної оцінки в залежності від результатів виконаної роботи. Розгорнутий план проведення практичних (семінарських) занять з основними питаннями для обговорення на семінарах та форми завдань наведено у методичних вказівках – до проведення практичних (семінарських) занять та організації самостійної роботи. Далі наводиться скорочений план семінарських (практичних) та лабораторних занять (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Опис змісту практичних занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Модуль 1. «Туризмологія» (2,5 кредиту/ 90 годин)			
Змістовний модуль 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука (1 кредит/ 36 годин)			
Тема 2. Генеза туризмологічного значення	Мета: ознайомити студентів з сутністю та характером подорожей в античну та середньовічну епохи, а також в Новичний час. Становленням науки про туризм і виникненням національних туризмознавчих шкіл. Скласти таблицю подорожей за всю історію людства. Охарактеризувати особливості розвитку національних туризм алогічних шкіл.	4	Основна [1,22] Додаткова [7,13]
Тема 3. Теоретико-методологічні складові туризмології.	Мета: ознайомити студентів з понятійним апаратом туризмології, її тезаурусом. Охарактеризувати складові туризм ологічного знання.	2	Основна [2, 16] Додаткова [3, 6, 22]
Тема 4. Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології.	Мета: ознайомити студентів з філософією туризму. Визначити перелік філософських принципів.	2	Основна [15] Додаткова [5, 14]
Змістовий модуль 2. Супутні дисципліни туризмології(1,5 кредиту/54 годин)			
Тема 5. Історія та антропологія туризму.	Мета: ознайомити студентів з антропологією подорожей. Зробити періодизацію розвитку світового туризму.	3	Основна [1] Додаткова [6, 7, 17]
Тема 6. Геграфія туризму.	Мета: Ознайомити студентів з принципами розміщення туристських ресурсів. Визначити туристське споживання природних ресурсів України.	3	Основна [1, 6] Додаткова [23]
Тема 7. Соціологія туризму.	Мета: Ознайомити студентів з структурою соціології туризму. Визначити проблеми мотивації туристської діяльності.	2	Основна [12] Додаткова [6, 14]
Тема 8. Культурологія туризму.	Мета: Ознайомити студентів з засобами, методами та механізмами закріплення культуро значущої інформації в туризмі. Скласти таблицю класифікації визначення культури.	2	Основна [18] Додаткова [8, 19, 21]

1	2	3	4
Тема 9. Психологія та етика туризму.	Мета: Ознайомити студентів з місцем психології та стику туризму в туризмологічному знанні	2	Основна [11] Додаткова [8, 16]
Тема 10. Педагогіка туризму.	Мета: ознайомити студентів з проблемами формування особистості засобами виховання, навчання і розвитку у контексті гуманітарно-соціальних функцій туризму. Охарактеризувати основні категорії, які повинні освоїти вчені та практики педагогіки туризму	2	Основна [24] Додаткова [7]
Тема 11. Праксеологія туризму.	Мета: ознайомити студентів з праксеологічними принципами туризму, а також з правовими аспектами туризмознавства та фізіологією подорожуючої людини. Охарактеризувати основні положення видатних вчених, економістів та промисловців пов'язаних з питанням організації праці.	2	Основна [10] Додаткова [4]

2.7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання не передбачено.

2.8. Самостійна робота студента

Самостійна робота студентів є важливим елементом успішного засвоєння матеріалу дисципліни. Основне в цій роботі полягає в самостійній праці студентів з вітчизняною та закордонною літературою, ресурсів інтернет, нормативними актами щодо сфери використання матеріально технічної бази. Самостійна робота являється інструментом опанування навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основними видами самостійної роботи, запропонованої студентам є:

- Обов'язкове вивчення або закріплення матеріалу, отриманого під час лекцій.
- Опрацювання інформації з літератури, рекомендованої до вивчення.
- Систематизування та вивчення отриманої інформації.
- Підготовка до практичних (семінарських) занять, дискусій, роботи у групах, опитування, тестування.
- Контрольна перевірка кожним студентом-слухачем якості особистих знань за запитаннями для самостійного поглиблення вивчення та самоконтролю.
- Підготовка матеріалу до практичного заняття у вигляді тез, доповідей, рефератів.

Перелік питань для самостійного опрацювання по темах і змістових модулях з посиланням на літературні джерела представлений в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Перелік питань самостійного опрацювання

Назва тема	Питання для самостійного опрацювання.	Література
1	2	3
Модуль 1. «Туризмологія» (2, 5 кредиту/ 90 годин)		
Змістовий модуль 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука (1 кредит/ 36 годин)		
Тема 1. Туризмологія як соціогуманітарна наука.	Теоретично-методологічні засади туризмології, виявлення зв'язків туризму з економікою, географією, культурою, соціологією, психологією.	Основна [22] Додаткова [7]
Тема 2. Генеза туризмологічного значення.	Виникнення національних туризмознавчих шкіл	Основна [1, 22] Додаткова [7, 13]
Тема 3. Теоретико-мето-дологічні складові туризмології.	Туризм як чинник сталого розвитку суспільства.	Основна [2,16] Додаткова [3, 6, 22]
Тема 4. Філософія туризму як методологічна та концептуальна основа туризмології.	Гуманізація туризму я чинник гармонії відносин людини з довкіллям. Аксиологічний аспект цінності туристської діяльності	Основна [15] Додаткова [5, 14]
Змістовий модуль 2. Супутні дисципліни туризмології (1, 5 кредиту/ 54 годин)		
Тема 5. Історія та антропологія туризму.	Туристські товари та товари народних промислів як наслідники антропогенезу.	Основна [1] Додаткова [6, 7, 17]
Тема 6. Геграфія туризму.	Архітектурно-містобудівна організація відпочинку і туризму як форми облаштованості туристської інфраструктури.	Основна [1, 6] Додаткова [23]
Тема 7. Соціологія туризму.	Соціологічні аспекти дослідження туризму.	Основна [12] Додаткова [6,14]
Тема 8. Культурологія туризму.	Формування комунікативної культури толерантності особистості засобами туризму.	Основна [18] Додаткова [8, 19, 21]
Тема 9. Психологія та етика туризму.	Психологічні проблеми управління сферою туризму.	Основна [11] Додаткова [8, 16]
Тема 10. Педагогіка туризму.	Формування розвитку особистості у контексті гуманітарно-соціальних функцій туризму.	Основна [24] Додаткова [7]

1	2	3
Тема 11. Праксеологія туризму.	Фізіологія подорожуючої людини. Екологія навколишнього середовища як чинник аквізиції туристів.	Основна [10] Додаткова [4]

2.9. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

- Індивідуальних консультацій (запитання-відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);
- Групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

Індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання);

- Групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, матеріалів кейсу які потребують колективного обговорення);

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

- індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;
- підготовки рефератів для виступу на науковому семінарі;
- підготовки рефератів для виступу на науковій конференції.

2.10. Методики активізації процесу вивчення

При викладанні дисципліни «Туризмологія» для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції та міні-лекції та на практичних заняттях – робота в малих групах; семінари-дискусії; ситуаційний метод (кейс метод) та презентації робіт.

Міні-лекції передбачають викладення навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємкістю, сумісно логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

На початку проведення міні-лекцій за вказаними вище темами лектор акцентує увагу студентів на необхідності представити викладений лекційний матеріал у так званому структурно-логічному вигляді. На розгляд виносяться

питання, які зафіксовані у плані лекцій, але викладаються вони стисло. Лекційне заняття, проведене у такий спосіб, пробуджує у студента активність та увагу при сприйнятті матеріалу, а також спрямовує його на використання системного підходу при відтворенні інформації, яку він одержав від викладача.

Проблемні лекції спрямованні на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздаванням студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При викладенні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розміркування. При цьому лектор задає запитання, що спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

На початку проведення проблемної лекції необхідно чітко сформулювати проблему, яку необхідно вирішити студентам. При викладенні лекційного матеріалу, слід уникати прямої відповіді на поставлені запитання, а висвітлювати лекційний матеріал таким чином, щоб отриману інформацію студент міг використовувати при розв'язанні проблеми.

Проблемні лекції та міні-лекції доцільно поєднувати з такою формою організації навчального процесу, як робота в малих групах.

Робота в малих групах дає змогу структурувати лекційні або практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Після висвітлення проблеми (при використанні проблемних лекцій) або стислого викладання матеріалу (при використанні міні-лекцій) студентам пропонується об'єднуватися у групи по 5-6 чоловік та презентувати наприкінці заняття своє бачення та сприйняття матеріалу.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6. – Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни.

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 2. Генеза туризмологічного значення.	Проблемна лекція «Генеза туризмологічного значення.»
Тема 11. Праксеологія туризму.	Проблемна лекція «Праксеологія туризму»

На практичних (лабораторних) заняттях використовується:

Презентації-виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, для демонстрації нових товарів

і послуг. Однією з позитивних рис презентації та її переваг при використанні в навчальному процесі є обмін досвідом, який здобули студенти при роботі у певній малій групі.

Семінар-дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників щодо даної теми, а також розвивають мислення, допомагають розвивати погляд і переконання, виробляють вміння формувати думки і висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів

2.11. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів.

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять.

Перевірка та оцінювання знань студентів може проводитись в наступних формах:

1. Оцінювання роботи студентів в процесі практичних (семінарських) занять.
2. Оцінювання проміжного контролю.
3. Оцінювання самостійної роботи (домашніх завдань) студента.
4. Оцінювання підсумкового контролю (іспит, залік).

Таким чином, загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних занять, результатів проміжного контролю. Розподіл балів за форми робіт наведено в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Розподіл балів за видами робіт з модулю «Туризмологія»

Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)	Розподіл балів, %
ЗМ 1.1. Поточний контроль	30
ЗМ 1.2. Поточний контроль	30
Підсумковий контроль з МОДУЛЮ 1	
Іспит	40
Всього за модулям	100

Набрані бали з дисципліни «Туризмологія» за школою ECTS конвертується в підсумкову оцінку.

2.12. Інформаційно-методичне забезпечення.

2.12.1. Основна література:

1. Абрамов В. В. історія туризму, Підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. Харк. Нац.. акад.. міськ. Гос-ва.- Х.: ХНАМГ, 2010.-294с.
2. Биржаков М. Б. Введение в туризм, - Издание 9-е, переработаное и доп. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 576с.
3. Зорин И. В. Феномен туризма; изб. соч./ И. В. Зорин. – М.: Наука, 2005. – 552с.
4. Котарбинский Тадеуш. Трактат о хорошей работе. Пер. с польск. / Тадеуш Котарбинский. – М.: «Экономика». 1975. – 271с.

5. Лукашевич О. Н. Психология туризма; концептуальное определение. Монография / Оксана Лукашевич. – Киев: Издательство КУТЕП, 2004. – 228с.
6. Лукашевич М. П. Срціологія туризму: Курс лекцій / М. П. Лукашевич, Ф. Ф. Шандор. Переді. В. К. Федорченко. – Ужгород: Мистецька Лінія, 2008. – 340с.
7. Пазенок В. С. філософія туризму: Навчальний посібник / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко. – К.: Кондор, 2004. – 268с.
8. Пазенок В. С. Туризмологія (теорія туризму): навч. – метод. Посіб. Зі спецкурсу / В. С. Пазенок, В. К. Федорченко, О. А. Кручек, І. М. Мініч. – К.: КУТЕП, 2010.- 70с.
9. Романов Ю. И. Культурология / Ю. Н. Романов. – СПб.: Питер, 2009.- 208с. (Серия «Краткий курс»).
10. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму і науково-навчальне видання. – К.: КУТЕП, 2008. – 825с.
11. Федорченко В. К. Педагогіка туризму / В. К. Федорченко, Н. А. Фоменко, М. І. Скрипник, Г. Р. Цехмістрова. – К.: Видавничий дім «Слово», 2004. – 296с.

2.12.2. Додаткова література

1. Быстров С. А. Туризм: макроэкономика и микроэкономика / С. А. Быстров, М. Г. Воронцова. – СПб.: «Издательский дом Герда», 2007. – 464с.
2. Долженко Г. П. Развитие научных исследований туристской деятельности в России (1930-2011гг.) / Г. П. Долженко, Е. Г. Долженко. Электронное учебное пособие. – Ростов н/Д, 2010. – Свидетельство о регистрации электронного ресурса №15890 (Пособие размещено на сайте. Режим доступа: <http://gennadiy-dolzhenko.ru>)
3. Зорин И. В. Туристика: Монография / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов. – М.: Советский спорт, 2001. – 288с.
4. Етика: Навч. посіб. / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська; За ред.. проф.. В. О. Лозового. – К.:Юрінком інтерн, 2007. – 224с.
5. Квартальнов В. А. Теория и практика туризма; Учебник / В. А. Квартальнов. – М.: «Финансы и статистика», 2003. – 672с.
6. Любіцева О. О. Туризмознавство: вступ до фаху: Підручник / О. О. Любіцева, В. К. Бабарицька. – К.: Київський університет, 2008. – 450с.
7. Морозов В. Л. Взаимодействие туризма со смежными отраслями в национальной экономике / В. Л. Морозов. – М.: ТЕИС, 2004. – 192с.
8. Правовое обеспечение международного туризма: Учебно-методическое пособие / Автор проекта и исполнитель: Жарков Г. Н. – К.:Кондор, 2004. – 486с.
9. Романов М. В. Справочник по этикету для бизнесменов, туристов и отправляющихся в гости за рубеж / М. В. Романов. – К.: Либра, 1994. – 121с.
10. Темный Ю. В. Экономика туризма: Учебник / Ю. В. Темный, Л. Р. Темная. – М.: Советский спорт, 2003. – 416с.
11. Томилов В. В. Культура предпринимательства / В. В. Томилов. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. -368с. ил. (Серия «Учебник для вузов»).
12. Уваров В. Д. Международные туристские организации: Справочник / В. Д. Уваров, К. Г. Борисов. -М.: Международные отношения, 1990. – 288с.

Навчальне видання

Програма навчальної дисципліни
та робоча програма навчальної дисципліни
«Туризмологія»
(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр
спеціальності 8.14010301 – «Туризмознавство»)

Укладач: **АБРАМОВ** Валерій Володимирович

Відповідальний за випуск *І. М. Писаревський*

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Ю. Ю. Конюшенко*

План 2012, поз. 318 Р

Підп. до друку 13.09.2013 р.

Друк на ризографі

Тираж 3 пр.

Формат 60x84/16

Ум. друк. арк. 1,1

Зам. № 9323

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.